

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

SZERKESZTŐSÉGI IRODA:

Rózsafér, Kardos-ház, 16. sz. alatt.

Íde intéendő a lap szellemi részét illető minden közlemény. Kéziratok levelek vissza nem adatnak. Bérmentetlen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve: Egész évre 10 frt. — Félévre 5 frt. — Negyedévre 2 frt 50 kr. — Egy hóra 1 frt.

HIRDETÉSI DÍJ:

— Belsőoldali hirdetésért külön 30 kr. — Nyitólátás 4 hasábjos postaiért 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

Kutasi Imre könyvnyomdája, Főpiacz, Sz. Nagy Károly-ház.

Íde küldendő a lap anyagi részét illető minden közlemény nyomtatott "előfizetési" pénzek, a kiadás körüli panaszok és ahirdetmények.

A tanító-képezdek.

I.

(T.) Közoktatási költségvetésünk alkalmával a közoktatási bizottságban igen helyes eszmék merültek fel s habár közoktatásunk terén a megtakarításokat nemcsak hogy nem óhajtjuk, de sőt inkább többet szeretnénk áldozni, mindazonáltal csakis helyesléssel fogadhatjuk, ha egyes elavult vagy szükségtelen, a mai előre haladt közoktatási rendszer keretében nem illő akadémiák, intézetek vagy más efélék töröltenek s az itt eszközölt megtakarítás a fennálló vagy felállítandó hasznos és szükséges intézményekre fordítatik. Miután pedig az eféle költségvetési alkalmakat mind a képviselőház, mind pedig a sajtó megszokta ragadni arra, hogy egy és más tárgy fölött helyesítő avagy helytelenítő nézetet elmondja, én is bátorságot veszek magamnak, hogy különösen az elemi oktatás terén felmerülő észrevételeimet elmondjam:

Nekem mindjárt a tanítói kiképzetés ellen van kifogásom, mert tapasztalás után mondhatom, hogy, a mit pedig a tanítóknak minden körülmények közt a legnagyobb figyelemre kellene méltatniok, — a tanító-képezdek kikerült tanítók egy nagy részének a lélek- és egészségéről, a társadalmi szabályokról s a felfogási képességről még csak fogalma sincs, ezek nélkül pedig helyes tanítani nem lehet. Hanem igenis kikerülnek a képezdekből a tanító gépek, kik kiválóbb felfogással és szellemi képességgel megáldva nincsenek, rendszeren arra való, hogy szárazon bemagolt ismereteiknek a fejlődő zsenge lelkekre való ráerősztakolással a felfogás gyenge csírát letérdeleljék.

Nem egy elemi iskolában fordultam meg, nem egy előadást hallgattam végig, de megilletődve kell elmondanom, hogy nem egy tanítóra akadtam, kinek magatartása és előadása nem hithette el velem: hogy igenis, ő arra a helyre való; nem egy iskolában csak

pedans tanító gépeket találtam, a hol elfojtott hol kitörő indulattól reszkető ideges secaturákat, kik a hitvány életmóddal, melyben részesülnek, keserves kötelességből örlik le a megszabott időt.

Tartatnak a tanítói gyűléseken ékes okoskodások, gyakran ép oly tanítók által, kik magukat száraz elméletekkel tele szedve, otthon a lehető legrosszabb tanítási modort követik, bittel akarván bele verni az apró gyerekekbe azon tárgyakat, melyeket helyes, felfogható és szívesen hallgatott magyarázatokkal megérteni vagy nem képesek, vagy lusták. Bizalom helyett féltelmet oltanak a gyermekekbe és visszszóval igyekeznek pótolni azon rágaskodás hatását, melylyel a gyermek tanítója iránt viseltetvén, kedve és ebből kifolyólag felfogása sokkal nagyobb.

Tisztelet a lelkes, nemes hivatásuktól áthatott tanítóknak, ezeknél becslésre méltóbb tagjai nincsenek az egész társadalomnak. De mit mondjak az oly tanítókról, ki csak chablonszerűen, utózatban leírli dolgát, tekintet nélkül arra, hogy az a gyermek figyelmét lekötöni nem képes? Ilyenkor aztán minden szabály, tilalom daczára őt, ránczizgál és szidalmaz, sőt ismerék oly helyet, hol az ifjúi tizenegy óráig fele rendszeren visszatartatik az ebédőtől.

Mit aztán a gyermekek a száraz, sőt nem is eléggé tiszta és érthető előadásból elsajátítani nem tudnak, az feladatuk nekik lezckére. A szegény kis gyermek az átkinlódott iskolai órák után tizenegy órákor haza megy, s ha feladott lezckéjét tudni akarja, még a szükséges étkezésre sincs ideje, valamint nem egy helyen tapasztaltam, hogy a gyermek délutáni (telben esti) öt órákor hazajövén, a betanítandó, leírandó és kiszámítandó feladványok halmozában alig képeze eligazodni és könyvemellett ül éjtéli tizenegy óráig. Hát hol van itt az idő a rendes étkezésre és a megkívántató testi mozgásra? Nem megölője-e az ily tanító nemcsak a léleknek, de a testnek is és egyszerre

mind a kettőnek, hogy mikor az elsatnyult fiu betegesen neki nyulik s egész életén át sanyalódó teremtményéül egyébb nem leszen, vajmi ritka embernek jut eszébe, hogy ezt a rossz tanrendszer, de talán a még rosszabb tanító csigázta el még csirájában.

Igen hasznos szolgálatot tenne hazájának az a képviselő, ki a közoktatási költségvetésnek országgyűlési tárgyalásokon felszólalva s a miniszter figyelmét a tanítóképezdek működésére felhívja.

— A boszniai védtörvény ellen eddig semmiféle lépést sem tett a török kormány. Edhem pasa állítólag utasítást kapott, hogy várja meg Kálnoky grófot és értekezze vele.

— Kálnoky gróf Oroszországban. Az a hír, hogy Kálnoky gróf uralkodónk és az orosz császár találkozására végett alkudozik, alaptalan. A „N. W. Abendblatt” írja, hogy Kálnoky gróf levelet is vitt magával Ferecz József királytól a császárnak. E levél átadásán és az ünnepélyes elbucszáson kívül két tárgy képezte a külügyminiszter misszióját. A két uralkodó találkozására és Oroszországnak a dunai kérdésben követett magatartására. A találkozás ismét napi rendre került, ámbár nem sürgős alakban, mert csak a tavaszra van tervezve.

— A képviselőház mentelmi bizottsága alatt tartott ülésében tárgyalás alá vette Szalay Imre és Verhovay Gyula mentelmi ügyeit. Szalay Imre mentelmi ügyében érdemlegesen nem határozott a bizottság, de Verhovayra nézve elhatározta, hogy mentelmi jogának felüszabását fogja javasolni.

— A krivoszai lázongásra vonatkozólag Triestből jelentik, hogy Matanovics Pero montenegrói pap Krivosziába ment, hogy a lázadó bandákat Kovacevics Stojannal együtt vezesse. Azon hír, hogy a múlt hónapban Hercegovinában Gackoban és Nevesinben az occupáló csapatok és a felkelő bandák közt összecsapás volt, megerősül. — Csapataink állítólag csak két halottat veszítettek.

Pártok és vezérek az országházból.

Írja: Egy volt képviselő.

A függetlenségi pártnak egy tekintélyes tagja mint uár mult számunkban említettük fenti cím alatt egy kötetet adott ki, melyből mivel mutatókat igértünk, közöljük a függetlenségi párt vezérférfiainak irrottakat.

Közöljük már csak azért is, hogy lássák olvasóink, hogy miként vélekednek ama nagy férfiakról a függetlenségi párt józanabul ítélő férfial.

Mocsáry Lajos.

Hiu. aristokrata; az aispáni széken se felülemelkedni, se pedig onnan leszállni nem tud.

Az értekezleteken véleményét minden áron igyekszik felerősztakolni, csüri-csavarja a dolgot, ha nem megy, átadja az előki székét másnak, s leszáll résztvenni a vitába. Így tett például a zsidó-alap kérdésében is; mai napig sem tudom elképzelni, miért pártolta annyira az orthodoxokat? tán előre épített már a miskolci választásra? Egy szavahihető ember azt állította, hogy Mocsári Lajos egyik bizalmas tagtársát ily módon igyekezett az orthodoxok részére megnyerni: „Ugyan mit akartok azokkal a neologokkal? hisz mennél miveletlenebb a zsidó, nekünk annál jobb.”

Hallatlan szabadelvűség! — ha igaz, méltó gondolkodás egy ellenzéki pártvezés szelleméhez.

Kicsinysegekben fontoskodik, nagy dolgokban elveszti a fejét!

Igen tudnám őt tisztelni, mint a párt egyszerű tagját, de ne hitesse el magával, hogy azon tulajdonokat bírja, mikkor egy pártvezérnek rendelkezni kell. Lapos, tartalmatlan, de kegyetlen hosszú beszédei nem elég ok és érdem a vezérségre.

Színész nem lehet féltékenyebb szerepeire, mint Mocsáry a magáéra; ha a házban Irányi vagy csak Helfy is hatásos beszédet mond, Mocsáry sápad, zöldül bele, ide s tova izeg-mozog, mert ezt a szép szónoklatot más tartja és nem ő. Es mikor Simonyi Ernő beszélt, jobbra-balra verdeste fejét vállaihoz, kezeit akárhányszor összecsapdva fordult vissza a párt felé, érzékenyen sohajtózva: istenem! hát mire való ez? minek beszél annyit? pedig hát Simonyi, ha ponyolán beszélt is, mindig mondott valamit.

Vezéri állását legjobban félti Irányi Dánieltől — méltán; pedig ez épeneséggel nem áhítóz rá — kár! Ők hárman aztán, Madarász József, Mocsári Lajos és Helfy Ignác a cselszövény minden szálait követik, hogy Irányit a parttól távol tartásák, látszatra azonban ők sokat adnak, tehát Irányit nevezetesebb ünnepélyességekre tüntetőleg meghívják, sőt még a kör elnökéül is maga Mocsáry Lajos ajánlja, igaznak egyhangú megválasztása mellett, mert biztosak hogy a fenálló viszonyok közt Irányi azt el nem fogadja. Aztán mossák kezeiket. Pedig mennyire és hányszor lehetett volna már azt a közbö, 48-as és függetlenségi kérdést tisztázni és rendbehozni. Ettől azonban Mocsáry jobban irtózik, mint néhány kerület elvességétől, mert Irányi a kártyájukba bele-

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája.

Vidéki színházak.*)

— **Gazduram felesége.** népszínmű 3 felvonásban; írta Karczag Vilmos; előadatot a debreczeni színházban november 27-én. —

Régi óhajom megismeri azt az áldott szék alföldet, melyen anyji jó hazafiság és oly sok rozsz kerti bor terem. Egyszerre azonban ezt vége nem vihettek, min hogy régen elmúlt nálunk az idő, midőn a vendéglás szenvedélytől megszállott ifjak fél éveig kószáltak szerte a hazában, czikornyás felkőszöntökkel fizetgetvén a mindenfelől dusan kinákozó szives vendéglátásért. Mai nap minden embernek dolga van, még annak is, kinek munkája nincs. És minthogy én sem szakíthatok egyszerre három egész hónapot életemből, meg kell előgjednem azzal, hogy apróbb részletekben ismerjem meg a magyar hazát. Erre az alkalom nem valami gyakran kerül; és azért valahányszor kinálokzik, készségesen megragadom. A héten is, hogy tudósítót teendőmet a czeplői színház megnyitása körül élvezgetem, — lerándultam Debreczenbe.

A sokféle újjal újabb benyomástól félig mámorosan sétáltam e rendkívül érdekes, szép magyar város utcáin, midőn tekintetem a színpadra esett. „E színpadon először Gazduram felesége” — olvasám rajta — „népszínmű 3 felvonásban; írta Karczag Vilmos.” Karczag Vilmos? Ez új ember. Debreczen városa, gondolám, valóban eredeti egy város. Anyji új látványt szolgál az idegennek! Még új színműveket is talál a turisták érdeklésére. Karczag...? Ekkor azonban

eszembe jutott, hogy e névvel már találkoztam egy ízben a budapesti népszínház falragaszán is. Karczag Vilmos a nálunk nemrég adott „Színművek” című bohózat egyik szerzője. E fiatal író már akkor is érdekelt, midőn darabját a népszínházban láttam; elhatároztam tehát, hogy új művét is megnézem. Hét órákor helyemen voltam a színházban, mely minden részében megtelt érdeklődő közönséggel. Itt aztán megtudtam, hogy ez a „Gazduram felesége” az aradi népszínmű-pályáton legjobbnak nyilvánított három darab egyike; hogy tehát az aradi műért közönség tetszésével kitüntette vitetett az író szülővárosának színpadjára.

Kíváncsiságom mindinkább fokozódott. — Alig vártam a függöny fölszálltát. Milyen lesz ez a darab? Saját belső értékének, vagy a „pátri” ügyét felkaroló szűkebb helyi érdeklődésnek köszöni e az újabb színrehozatalát? Magyarország, vagy Biharország irodalmát kellend-e benne élveznem?

Kételemlyen csakhamar megszűnt. Az első felvonás alatt meggyőződtem, hogy a darab messze a közönséges mérték fölé emelkedő fiatal tehetség műve és hogy kezdő írja — habár még sok tapasztalat vár rá a színpadon, — nagyban bírja a színműírásához megkívántató képességek legkiválóbbjait. — Már maga a tétel is, melyet műve tárgyául választott, rendkívül éles megfigyelő tehetségről, az élet helyes felfogásáról, a lélektani tünemények alapos ismeretéről, és az erkölcsi rend belső törvényeinek szabatos értelmezéséről tanuszkodik. Karczag ur azt bizonyítja darabjában, hogy az igazi boldogság csak a családi békés életben lehet, és hogy azok, kik a házassági kötelékeken bármilyen módon tágnak, büntetésüket megelikk először azon társadalmi elazigeteltságban, mely helyzetük mulhatatlan

következménye, aztán pedig — ha gyermekeik is vannak, — azon véghetetlen gyötrelmekben és fájdalomokban, melyekkel a lélekből ki nem irtható szülői érzés boszulja meg magát azokon, — kik eleinte számba nem vették.

Mindez oly mélyen emberi, oly örökké igaz, hogy bizonyításra sem látszik szorulni. És mégis bizonyításra szorul, mert nincs olyan szent igazság a világon, melyet az emberek ne vonának hajlandók megtagadni, ha egyszer az összenvedélyt erőtt vettek lelkükön. Tán-czos Eszter, a darab hősnője, Gombi Mihály gazduram felesége, szintén megtagadta az igazságot. Férjes létére addig kaczerkodott a legényekkel, míg a gyöngye leki ügyetlen Mihály gazda ott hagyta, és elszegődött idegen emberek szolgálatába. A férj jelenlététől megszabadult asszony aztán még könnyelműbb életre készült. Ilyés Bandira vetette szemét, ki pedig édes leányába, Erzsibe volt szerelmes. Midőn a kaczkiás paraszasszony megtudja, hogy leánya bírja Bandi szívet, egészen elmerül szenvedélyében: örökre elakarja választani a szerelmes párt egymástól. Férje azonban mentőleg közbe lép. Oly erőlylyel, melyre magát eddig képesek nem hitte, megvédelmezni leánya boldogságát az örjögő anya ellen, ki dühében el is hagyja a házat, melyben most ismét férje akar uralkodni.

A merész jelenet, melyben ez megtörténik, a darab egyik legérdekesebb része. Es ezen jelenetet, melyet az ember hajlandó volna a színpadon lehetetlennek hinni, szerző mégis kielégítő sikerrel alkotá meg. — Az asszony szenvedélyét oly égetőnek, daczoskodó természetét oly egyenesen meggyőzőnek tudta festeni, hogy a néző, különben is hosszasan és gondosan lévén előkészítve a jelenetre, a

bántó, idegenszerű helyzetet ellenzés nélkül elfogadja.

A darab főjelenete azonban nem ez, hanem a később következő, melyben a vétkes anya megtörve, félve, remegve jó férje háza körül ólalkodni, hogy hirt halljon beteg leányáról. Azt hallja, hogy Erzsike csak nem akar felépülni. Mióta Bandin a „törvény megtette azt a csufot”, hogy börtönbe záratta, mert összeverekedett azokkal kik hirbe hozták szeretője anyjával, és most is ujra ellene törtek, a szegény Bandi elbujdosott és Gombiék házában még tája felé sem jár. Nem akarja az imádott leányt, a becsületet vesztett legény örökös szerencsétlenségébe magával sodorni. Erzsike pedig csak évődik otthon, csak sínlődik, siránkozik anyja után is, szeretője után is. A szegény leány egész megfogó bubánatában; a régi Erzsike árnyékának sem mondható többé. Künn pedig anyja szivdobogva, halális aggodalommal, kimondhatatlan gyötrellemmel várja, hogy leánya miképlétének híret vegye. Ekkor megtudta, hogy leánya friss epert kíván. Lélekszakadva fut az erdőbe eperért. Hoz is egy kis kosárkával, mit úgy akar a házába becsémpészni, hogy senki se tudja meg, ki hozta. Mihály gazda azonban rajta kapja feleségét a kísérleten; szépen beszél vele, kéri, hogy térjen meg, mindent meg fog neki bocsátani. A kintzot asszony megalázkodik, szemét lesüti, künd magában. De férje egy erőlyesebb szavára ismét felébred benne a dacz; felegyenesedik; keményen szemébe néz férjének és szóltan távozik. Erzsike keresztapja azonban a léha, ügyetlen Sarándi Gergely, látván Erzsike bánatát és anyja után való nagy vágyakozását, az asszony után iramodik azzal a hírrel, hogy a leány haldoklik. Az anya eszeveszeten rohan be háza udvarára letérdele férje előtt, megtörve, sirva, szokogva

* A budapesti „Ellenőr”-ből.

néz, s a hamisjátékot nem tűri. Jó öt távol tartani, aztán tiszteletet szentelni.

Aki a kétszínű emberre ráfogta hogy lutheránus, szerencsére nem ismeri Mocsáryt, mert azt mondta volna: kálvinista.

A bátorság Mocsáry Lajosnak nem fény oldala, különösen respektusa van a napi sajtó kezelőjéi előtt; ezeknek hizeleg, kedvez, s előtérbe tojja őket, nem gondolva vele, ha az igazság és méltányosság rovására történik is. Hiába! ezek közlik a beszédeket, ezeknek áll módjukban rádisputálni a közönségre, hogy ez — vagy az nagy ember! ezek gyújtják a tömeget, vagy dobálják a sarat; ezek irányában ép úgy, mint kiszemelt kegyencei érdekében az igazság, méltányosság s az elfogadott elv megvetésével részrehajló.

Egyszer életében — még is nagy vakmerőséggel határos bátorságot tanusított. Megtámasztotta a kormányt oly dologért, melyet az egész nemzet a kormányának érdemül ró fel. Kardot kötött és sikra szállt az idegen nemzetiségek mellett. Ő tehát nem akarja, hogy ezeknek gyermekei az országban tanulják és értsék az állami nyelvet; kívánja hogy az állami tisztviselői, törvényeszek s közigazgatási hatóságok a kormánnyal oláhul, szerbül, németül, vend, bolgár, horvát és tót nyelven érintkezzenek; bizony cifra állapot volna! Mit akart ezzel? népszerűséget hajhászni a magyarfaló német lapoknál, tán egy kis hódítást tenni a nemzetiségek közt; és miért ért el? azt, hogy egyetlen oláh képviselő volt a pártban, s az is megszökött.

Komoly törekvése ez nem lehetett, hisz világlátott és olvasott férfiú, csak széttekintett előbb úgy Orosz- és Poroszországban, mint a mivelt Franciaországban. Ugyan mit csinálnak és csináltak ezek? a Normand, Bretagne, Burgund, Elsas nem lehet mind megfrancia-sítva? és most Poroszország nem akarja Elsas Lothringet minden áron visszanevetesíteni, s vissza is németesíti. Azok a megfrancia-sított tartományok ma már nem testestől-lekeltett francziák? Ugyan hova vezetett volna az, ha Franciaországban öt-hat állami nyelv az uralkodó? Még az a kis Oláhország is az államnyelv tiszteletben tartását, s kezelését követeli; tanodáiban oktadják az oláh nyelvet, s az idegen nemzetiségeknek kötelező tantárgy; az idegen nyelvű czégleiratok száz forint evi adó alá vetvők. Jogosan, ha valaki egy országban él, gazdagszik, jótéményeit élvezi, törvénye, oltalmát igénybe veszi, az tisztelje és tanulja meg azon állam nyelvét is. Hát ha körülöttünk mindenki terjeszkedik, nemzetiségét ápolja, akkor mi birkatürellem elnézzük, hogy miként szorítják ki itt is, ott is nyelvünket azok kiket a baza nemcsak vendégszeretettel fogadott be, de minden polgári jogok élvezetében részesít, sőt Mocsáry Lajos ohajtására, ne csak türelmessel nézzük, de ehhez nekik jogot is adjunk.

En, a testestől-lekeltől közjogi ellenzék, a pártvezér ellenében e fontos kérdésnél a kormánynak szavazok bizalmat. És ezzel így van, így kell hogy legyen a függetlenségi párt legnagyobb része.

De ő ezen ferde helyzet dacára is vézér maradt. Értse aki tudja?

Mocsáry Lajos szeret a 48-ki vívmányokkal ragyogni. Ugyan hol volt ő mint virágjában levő ifjú, mikor azokért küzdeni kellett? Végig néztem az országgyűlési képviselők sorozatán, a megyei tisztviselők, kormánybiztosok, s honvédek nevéin, de Mocsáry Lajost 1848-ban és 1849-ben sehoisem találtam.

Azt mondják Gräfenbergenben volt. Sajnálom, hogy ily viharos időkben, a nemzet életében e viszonyteljes korszakot betegeskedéssel töltötte. Különböző vizsgálatok, kényelmesebb dolog volt akkor ott kün idegvezítel magát hűtögetni, mikor itthon tizenkét fontosakkal fűtöttek.

fogadja, hogy ezentul mindent megtesz, amit tőle követelnek, csak leányát mutassák meg még egyszer neki. Ez meg is történik. A következő perczben az anya leányát öleli.

E jelenet megrendítő. A drámai erő benne eiy nagy, hogy hatásának ellen nem állhatni. Ritkán látam színházban oly mély sensatíót a közönségben, mint e jelenet végén. A rendkívül feszült helyzet után a várva várt mindenki által óhajtott megoldás minden mérték fölött megható. Hatása oly nagy, hogy egynémely hibás elrendezés, melylyel egész művét compromittálhatta volna, m jdnem észrevétlen marad a lélektani problémának nyomása alatt.

Ez egy jelenetért írta szerző darabját; és ez egy jelenet megérdemi, hogy érte bármely darabot végig nézzem az ember.

Ezzel azonban nem állítjuk, hogy Karczag ur népszerűsége a „bármely darab”-ok közé sorozandó. Az egész mű elég ügyesen van szerkesztve: cselekménye itt-ott bőségesebb fejlesztést is elbirna ugyan; Eszter megbánása is megkívánná, hogy dramatic tárgyalásuk, és ne állítsák a harmadik felvonás elején bevégzett tényként a néző elé; az első felvonás vég-ő birkozási jelenetének pedig, mint a darab hangulatán kívül, és komolysági színvonalán alul álló epizódnak, épenséggel a színpalak mögött kellene végbe mennie, és helyesebben talán inkább a győzelmes Bandiba beleszeretést Eszter által mondának el a színpadon: mindezen hiányokon azonban igen könnyen lehetne segíteni. És a mű meg is érdemelne az újabb gondos átdolgozást. Mert ami benne jó — és ez tetemes nagy része, — igen jó; ami pedig hibás, az szerencsére mellékes jelentőségű.

Teljes dicsegettünkkel adózunk Karczag

Ezt is csak azért említettem, mert ha én akkor Gräfenbergen früdtem volna, most óvakodnám bíról lépni fel, azok hazafiságának elítélésében, kik itthon egész lelkesevel, életök feláldozásával, a családi tűzhelytől megválvá, teljesítették hazafiai kötelességeket.

Ez a pártvezér, ennek kezében legyen a zászló ezen felirattal: Magyarország legyen önálló magyar állam.

Törvénykezési csarnok.

A bizonyításról az új perrendtartás szerint.
Azon általános határozatok, hogy minden ténybeli állítás vagy kifogás bebizonyítandó és hogy a bizonyítás nem a beismerés, okiratok, tanúk, bírói szemle és eskü épségben hagyattak, csupán következő módosításokkal találkoztunk:

Ha valamely fél által bizonyítékul használt okirat eredetije egy harmadik személy birtokában van s az ellenfél annak felmutatását kérte: az okiratra hivatkozó fél — ha az okirat birtokosától barátságos uton meg nem szerezhetné az eredetit — ennek megszerzését küön per útján eszközli.

Az eskü meg nem engedhető azon félnek:

1-ör. A ki az esküvel bizonyítandó tény történetkor élte 12-ik azon időpontban pedig, melyben az eskü leteendő lenne, 16-ik évét még be nem töltötte.

2-or. A ki testi vagy elmebeli fogyatkozások miatt, avagy más oknál fogva, a mit esküvel kellene bizonyítani, saját érzékei által biztos tudomást nem szerezhetett.

3-or. A ki nyereség vagyból elkövetett valamely büntetendő cselekmény avagy hamis tanuzás vagy hamis tanuzás vagy hamis eskü miatt büntösek ítéletét csupán fő esküvő, s erre is csak akkor bocsátható ha az neki ellenfele által kinaltatott vagy visszakinatott.

Az utolsó poutra nézve kiegészítésül az új perrendtartás még következőkről intézkedik.
Ha valamely félnek az eskü már megítéltetett azonban időközileg valamely tünös cselekményért elítéltetett: az ellenfélnek jogában áll — az eskü metelével — kérni, hogy az eskü kivétele mellőztessék s a hozott (polg.) ítélet hatályon kívül tétele mellett a pernek folyt tárgya ása rendelkezés alá. Ilyen esetben köteles azonban a jogerőre emelkedett büntüny ítéletet hiteles kiadványban bemutatni, mivel különben a kérelem egyszerűen elutasított; amennyiben pedig a büntető ítélet még nem jogerős, az ellenfél kérelme folytán, az eskületétel csak fe függesztatik.

Ezek főbb mozzanatai a módosított perrendtartási novellának, — a többi választások mint julesül a végzések, ítéletek és bírói határozatok kézbesítése, valamint az eljárásra vonatkozó intézkedések a törvényekkel nem foglalkozó egyénekre nevezve gyakorlati fontossággal nem bírnak ezek inkább a bírák és ügyvédek érdeklik.

Végül megemlítem, hogy jövő év január 1-től kezdve a semmitőszék mint a legfőbb ítélőszéknek egyik osztálya megszűnik s ezen időtől kezdve a semmitőszék bírái a m. kir. Curiahoz fognak beosztatni.

Sorger József, ügyvéd.

Külföld.

A porta és Görögország közt a Törökországban levő görög postahivatalok miatt támadt vizsály még mindig nincs befejezve. Legújabbban a porta jegyzékben válaszólt Konduriotisz konstantinápolyi görög követ tiltakozására. E jegyzékben a porta kijelenti, hogy fenttartja határozatát és hozzá teszi, hogy mindent megtett, csak hogy ezt a szabályt melőzhesse. A legtöbb kedvezményel bíras, mely-

ur jellemző képességének és tősgyökeres, magyar népies nyelvezetének. Nézetem szerint, mi Karczag urnak szépen kezdődő pályáján mindig legjobban fog sikerülni, az épen a jellemzés lesz. Ebben már is tökéletes. Megnyelése éles, választása a festő vonásokban biztos és mindenek fölött értelmes, alakjai pedig erősen plastic hatnak. Ő helyesen látja a népet és életét és a mit lát, azt hiven adja vissza. „Sarándi Gergely”-e egészen eredeti és oly bevégzett genre-alak, melyet csak ritkán meg modern irodalmunk színpadra. A mi pedig darabjainak természetes, keresetlen, de azért minden szavában szines és sajátlagos nyelvet illeti, ahhoz a kritika, nézetem szerint, csak elismerésével járulhat. Minden bíráó mérték alkalmazása fölleslegesnek mutatkoznék.

Végül el nem mulaszthatjuk kijelenteni, hogy Karczag ur további színműiről működésének nagy érdeklődéssel néztünk elébe. Kívánjuk, hogy teljesüljenek azon remények, melyeket eddigi kísérletei után jogosan vélünk tehetségéhez fűzhetni.

Az előadók közül első helyen Németh József urat említjük fel, mint ügyes és értelmes színészt, ki „Gergely” szerepében a legszigorubb követeléseket is kielégítheti. Mellette Sz. N.-Demjén (Ezter) és Halmayné (Erzsé) nyertek tetszést a népdalok előadásában. Lipcseyné (Hajnál Rébék) alakítása is feltűnt; Egry Kálmán (Bandi) és Tóth Antal (Gombi Mihály) ői betöltötték helyüket.

A szabatos rendezéért és gondos kiállításért K r e c s á n y i igazgató ur teljes elismerést érdemel.

Keszler József.

re Konduriotisz hivatkozott, csak a kereskedelmi szerződésekre vonatkozik. Asszim pasa ezenkívül szóval is biztosítja a nagyköveteleket, hogy a görög postahivatalok bezárását ne tekintik precedens esetnek a többi külföldi postahivatalok bezárására nézve.

A törökök hadisarcza. A Journal de St. Petersburg megcáfolja a Times ama állítását, hogy Oroszország azt javasolta a portának hogy engedjék át egy török tartománynak adminisztrációját azért, hogy ekként fedezze a „hadisarcz” czimen öt megillető követelést, és kijelenti, hogy az ilyen javaslat soha se tétetett és az egész hír kóhalmány. Soha so se volt az ottomán birodalom pénzügyi közigazgatásába való beavatkozásról, még kevésbé egy tartomány lefoglalásáról.

Az olasz kormány a rokkant munkások segélyezésének kérdését tanulmányozta. Berti miniszter e kérdésről tervet terjesztett a minisztertanács elé, mely szerint a munkások 16—55-ik évkorukig kötelezetnek heti munkabérek egy csekély részét az állam illetőleg a községek által felállított munkatarképzőtárba fizetni.

Napi hírek.

A „Pártok és vezérfőlkak” című mű szerzőjét, melyből ma mutatványt közlését kezdjük meg, a „Függetlenség” tegnapi számában elárulja s megnevezi. Az nem más, mint Degré Alajos. E felfedezés csak hatóságosabb teszi közléseinket, miután Degré Alajosról mindenki tudja, hogy ő a függetlenpártnak egyik legelőkelőbb harczosa, a ki most nyíltan szembe mer állani s kimondani a valót.

Vidéki színházak című mai tárczánkat a budapesti „Elleőr” tegnapi számából vettük át, nemcsak azért, mert az lapunk munkatársának népsziművével foglalkozik, hanem mert legirakább ezetek közé tartozik az, hogy a vidéken színezhözött darabok premierével valamely fővárosi újság ily tárgyilagosan s hosszan foglalkozzék. Megjegyzendők tartjuk, hogy a tárcza írója Keszler József ur, ki a „G a d u r a m f e l e s e g e t” színehezatalakor épen városunkban időzött, a fővárosi hírlapírók egyik legelismertebbike, ki különösen szini bírálatokat tartalmazó vársármái tárczaccikkeivel keltett feltűnést s aratot már eddig is maradóan érdemeket.

Az izraelita betegsegélyző negyfel. tombola estélye szombaton tartott meg a Koronában. Ez előzetes érdeklődésből a legnagyobb sikerrel lehetett számítani, mindazonáltal a fényes eredmény a legvéresebb reményeket is túl haladta. Bárna elmondhatjuk, hogy sebb és nagyobb közönséget eddig csak kevés alkalomkor fogadtak be a „Korona” termei. A „Korona” sikere, itt a „siker koronája” is volt. A tombola, melynél nem kevesebb mint 78 tárgy sorsolattot ki, csaknem 11 óráig tartott. A főnyeremény egy gyönyörű szép lámpa volt, melylyel az összes termekben hiába kerestek volna egy csunya tánczosót. A tombola-jegyek ritka kelendőségnek örvendtek, s hogy óriási árszójuk is volt, abban nem kis érdemük van a szebbnél szebb elárusító fiatal hölgyeknek kik közül néhányat feljegyeztünk. Így ezek között láttuk Falk Lajosné, Feischl Károlyné, Löwy Arminné, Rott Leopoldné, Reichmann Hermanné asszonyokat, továbbá Erber Rózsa, Fischbein Hermína, Löwenberg Zsófia, Popper Bertha, Polcssek Gizella, Reiner Frida, Rott Izabella, Schwarz Paula stb. kisasszonyokat. — A tombola-estély létrejötte körül maradó érdemeket szerettek az előzőekenység és buzgósságban páratlan rendezők mint: dr. Popper Alajosné, Berger Henrikné, Feischl

Károlyné, Hartstein Babetta, Holländer Gyuláné, Wertheimer Mórné, Zichermann Hermanné és Fischbein Fáni urhölgyek. — A tombola után a fiatalság tánczra kerekedett s reggeli hat óráig egyre járt. Ugy haljuk, hogy az estély bevétele megközelíti a 800 forintot, a mi a legirakább ezetek közé tartozik s a helybeli derék izraelita családok ösztöztetéséről s jótékony hajlamairól tesz fényes tanuságot. — Isten tartsa meg a derék, buzgó rendezőket, mely fáradságos buzgalmaival oly hathatósan segített a nemesczélú egyeslet felvirágosását előmozdítani.

A színházi műsor tárgyában egy felszólalás küldetett be hozzánk, melyben azért panaszkodnak, hogy különben derék s buzgó szinzigazgatónk a legirakább s már lomtárba került darabok végig nézésére kárhözhatja a közönséget, a mi arra engedne következtetni, hogy vagy ő maga nem bír izléssel, vagy a debreczeni közönség izlését s igényeit magyarázza félre. Megnyugtatósnál örömmel hozzuk a felszólalást beküldők tudomására, hogy szinzigazgatónk elhatározta, hogy az ezután műsorok összeállításánál több tekintettel lesz az újabb m o d e r n d a r a b o k r a is. Mondjuk, hogy örülünk ez elhatározásnak, mert ezzel ismét csak újabb jelét adja fáradszatlan szinzigazgatónk annak, hogy első sorban a közönség igényeinek kielégítését tartja szeméi előtt.

A debreczeni m. kir. állami hivatalnok által f. hó 4-én, a megyeháza nagytermében tartott érrekeletlen elhatározatot, hogy a képviselőházhoz és a minisztertanács-hoz felterjesztés intéztek, melyben a szolgálati és nyugdíj viszonyainak törvényhozasilag rendezését, a javadalmazásnak a lajthatatú állami tisztviselőkre nézve 1873-ban hozott törvény szerint kiszabott mértékben való szerzését, végre a XI. díjfókozatban álló számadó hivatali tisztkek szolgálati biztosítékú mentesítését kérelmezik.

Halálhözás. Elekes Andrásné Kovács Anna asszony, néh. Elekes András volt Békébánáti egyházmegyei esperes özvegye, f. hó 7-én, élete 78-ik évében meghalt. Temetésé tegnapi délután egy részvét mellett ment végbe. Áldás hánvaira!

Hajdumegye egészségügyi bizottsága f. évi deczember 13-án délieltől 10 órákor a megyeház kis termében gyűlést tart. A gyűlés tárgyai lesznek: 1. A szoboszlói második győgszertár felállítás tárgyaiban véleményadás a megyei bizottsághoz. 2. A megyei bírósághoz betérjesztett szabályrendeletek tárgyalása, a) a közhasználatra szánt járművek fertőztelenítése; b) a kéjelési ügy szabályozása tárgyában. 3. A véghez közelgő egészségügyi viszonyainak megbeszélése. 4. A m. orvosok és természetvizsgálók 1882. évben Debreczenben tartandó XXII-ik nagy gyűlése alkalmából netán teendő megyei intézkedések iránti javaslattevel. 5. Bizottsági megüresedett jegyzői hely betöltése.

Hajtovadászat. A tegnapi Bánkon rendezett hajtovadászat csak igen kis mértékben sikerült, dacára annak, hogy a hajtovadászat igen élénk részvétet keltett s azon igen szép számú vadászcsoport jelent meg. A gyenge siker főorzát az óriási ködnek tulajdonítható, a mely a vadászoknak rendkívül akadályul szolgált. Összesen 23 nyulat löttek, de elhatározottak, hogy a most megfotott nyulakra, újabb hajtovadászat fog rendeztetni, és pedig a halaplan, mert egy pár „v a d p u s k á s” állítása szerint, a nyulak most ide menekültek, bár ugyan itt a farkasok társaságában nem valami kényelmesen érezhetik magukat.

Felhívás. Ismételen felhívjuk mindazok figyelmét, kik a kereskedelmi szaktudományokban, u. m. kereskedelmi számtan, könyvvitel, keresk. isme és levelezés, kiképzetetést nyerni óhajtanak, azon esti tanfolyamra, mely a helybeli kereskedelmi tan-

Egy epizod szabadságharczunkból.*)

(Vége.)

— Aztért nem tettem. Nem akartam, hogy szőkevénynek tartssanak. Ha elfognak akkor rossz végem lett volna. Mikor beszélőltok a faluba, a garda akkor rakosgatta össze sajjait. Kértem, hogy adjon belőlük egyet. Megtagadta: azt állítván, hogy adott már a tábor számára eleget ingyen. Ha megfizetem, ugy ad, különben nem. Nem volt pénzem. Lefeküdtem. Én álmatlanul virasztottam. eszembe volt az a beteg asszony mindig. Láttam, hogy a szász hóvá járja el sajjait. Fölkeitem s a zárt fölfeszítém. Elloptam a sajjot az szent igaz, de nem magamnak. Egy asszonynak adtam át, ki reggel az én falumba akart menni, a szász észrevette reggel a dolgot. Gyauyuja reám esett. Ez ellopott sajjot nem tudtam már visszavenni. Följelenent. Ennyiből áll az egész eset. Nagyobb tolvajt is akasztottak fel már nálamnál, vitéz kapitány ur; és csak ezt mondó vagyok! Petőfi megfogotta ez az eset.

Ez a halálra szánt ember nem hazudott sirja szélén. Bár jól tudta, hogy a tábornoknál — a sok szomorú példák és fegyelmetlenségi kihágások után — nehezen lehet könyöröltre birni, mégis föltette magában, hogy szólni fog. Széchenyi azt mondta volt egyszer, hogy: olyan kevesen vagyunk, hogy meg az apagyilkoknak is meg kellene kegyelmeznii. Hát most? minden férfikarra tiszteres szükség van. Visszatért a tábornok lakása felé. Épen akkor lépett ki onnari az inspektios tisz.

— Lehet az öreg unrai beszélni?
— Nem lehet.

* K. Papp Miklósnak „It is ott is” czim alatt kiadott rajzából.

— Miért?
— Három napja, hogy nem aludt, most dől le pihegni. Meghagyta, hogy csak rendkívüli hírré költsek fel.
Petőfi és védcenzére ez a legroszabb hír volt.

Mig egyrésztől tudta, hogy ez a nyomorult ember menthetetlen áldozat lesz a Bém kegyelme nélkül; addig másrésztől nem vehette magát reá, hogy felköltse álmából azt a megrongcsolt öreg embert, ki napokon keresztül ébren volt, azért, hogy mások bekéne pihenhessenek.

Tudta, látta az öreg erőfeszítését. Ha kidől, ha betegség áldozata lesz, a vezér nélkül maradt sereg az ellen szétszórja. Hadú pihenjen tehát.

Volt még egy reménye ugys. Bokor Andrást csak jókor reggel fogják kivégezni. Addig talán jó alkalom kínálkozik, talán jön valami kedvező hír, a mi az öregot jobb halgatalra tereli.

Beállott az est. Petőfi is nyugodni ment. Neki sem kellett sok rengetés. Elaludt szépen, mintha otthon lett volna Pesten, abban a barátságos szobában, a hol kis fiát utoljára látta. Talán álmában hallotta is annak gyermeknek a nyöszörgését, meg az áltató danát hozzá...

Egyszer aztán igazán halott valamit. Megszakított doberges volt...

Vitték már Kecsei Bokor Andrást... Előli egy szakasz, hátul ismét egy szakasz honvéd, az inspektios tisz, meg a tábori pap. Petőfi rémületen ugrott fel helyéből. Viradott jól. Alig tudott néhány ruhadarabot magára hupni. Rohant Bémhez. Mondták a parancsra róht futarok és kéme, hogy még alszik, nem szabad felkötenii. — Nem hallgatott reájuk.

